

Τα Τοπικά Συμβούλια Νεολαίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: Συστάσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων

Project Title	Young Leaders United for Democracy (Young Demo)
Programme	Citizens, Equality, Rights and Values Programme (CERV)
Grant Agreement	101081584
Deliverable	D6.3 Watchdog Monitoring report
Responsible partner	KMOP - Social Action & Innovation Centre

Περιεχόμενα

Summary in English	2
1. Εισαγωγή.....	3
1.1 Συμβούλια νεολαίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο	3
1.2 Συμβούλια νεολαίας σε εθνικό επίπεδο	4
1.2.1 Συμβούλια νεολαίας σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης	6
1.2.2 Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας Ελλάδος	9
1.3. Συμβούλια νέων σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα	10
1.3.1 Ο νόμος 3443/2006	10
1.3.2 Σχολιασμός του νόμου	11
1.3.3 Νομικό υπόβαθρο Συμβουλίων Νέων στην Ελλάδα	12
2. Μεθοδολογία	12
2.1 Συλλογή δεδομένων.....	12
3. Η σημασία της συμμετοχής των νέων στην τοπική αυτοδιοίκηση και οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19.....	13
3.1 Η περίπτωση του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Λαρισαίων: Συνέντευξη.....	14
4. Συστάσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων	17
4.1 Βελτίωση και καθιέρωση του θεσμού των συμβουλίων νέων	17
4.2 Ενίσχυση της ψηφιακής συμμετοχής.....	18
4.3 Ενίσχυση της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων μερών.....	19
Συμπεράσματα	20
Βιβλιογραφία	22

Summary in English

The report examines the role and structure of youth councils at various levels within Europe and Greece, emphasising the crucial importance of youth participation in politics and decision-making processes. It begins by exploring the relevant tools and frameworks established by the European Union to support the creation and operation of youth councils across Europe. Following this, the report delves into their national implementations, focusing specifically on Poland and France. This comparative analysis highlights the differences and unique approaches among EU member states.

The report then turns its attention to Greece providing an overview of its national approach to youth councils, the structure, activities, and challenges. More specifically, it discusses local youth councils in Greece, with a particular focus on the legislative framework, especially Law 3443/2006, and its implications for the establishment and functioning of these councils.

The significance of youth participation in local governance is further explored, with particular attention to the impact of the COVID-19 pandemic. The report uses the Municipal Youth Council of Larissa as a case study, including an interview with a recent member to illustrate the practical challenges and successes experienced at the local level.

In its final section, the report offers several recommendations aimed at enhancing youth participation. These recommendations include the improvement and institutionalisation of youth councils, the promotion of digital participation through online platforms, and the strengthening of collaboration among various stakeholders. By implementing these strategies, the report argues, youth involvement in decision-making processes can be significantly improved, leading to more inclusive and effective governance.

Τα Τοπικά Συμβούλια Νεολαίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: Συστάσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων

1. Εισαγωγή

1.1 Συμβούλια νεολαίας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο

Τα συμβούλια νεολαίας και η λειτουργία τους βρίσκονται στη νομοθετική δικαιοδοσία της εκάστοτε χώρας ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει μάλλον ενθαρρυντικό και υποστηρικτικό ρόλο προς τα κράτη-μέλη υπογραμμίζοντας τη σημασία της νεανικής πολιτικής συμμετοχής μέσω πρωτοβουλιών όπως η **Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Νεολαία 2019-2027** (2018/C 456/01), η οποία αποτελεί ψήφισμα και δεν έχει δεσμευτικό χαρακτήρα. Ωστόσο, το ψήφισμα αυτό θέτει στο επίκεντρο τη νεολαία και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει με σκοπό να προτείνει κοινές πολιτικές και τρόπους δράσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη και λειτουργώντας συμπληρωματικά ως προς τις εθνικές στρατηγικές τους. Ο βασικός στόχος είναι η αξιοποίηση της συνεργασίας του παρελθόντος για την αντιμετώπιση των σημερινών και μελλοντικών προκλήσεων της νεολαίας σε ολόκληρη την Ευρώπη σε θεματικές που αφορούν τον διάλογο, την ισότητα των φύλων, τη συμμετοχή στα κοινά και πολλές άλλες.

Παράλληλα, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Νέων** διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην πολιτική ενεργοποίηση των νέων σε Ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς ιδρύθηκε το 1987 κι έκτοτε, εκατοντάδες χιλιάδες νέων με διαφορετικά υπόβαθρα έχουν συμμετάσχει στις δράσεις, στις εκδηλώσεις και συναντήσεις που διοργανώνει, οδηγώντας στην εξοικείωσή τους με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων αλλά και εκφοράς απόψεων δημοσίως πάνω σε πληθώρα θεμάτων, όπως διεθνείς σχέσεις, ανθρώπινα δικαιώματα κτλ. (European Youth Parliament, n.d.). Στην Ελλάδα, το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Νέων Ελλάδος (ΕΚΝΕ)** έχει την υπόσταση σωματείου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ανεξαρτήτων κομματικών και πολιτικών συμφερόντων. Κάθε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει τη δυνατότητα να θεσπίσει Εθνική Επιτροπή και η Ελληνική συστάθηκε για πρώτη φορά το 1994 με μόνιμη έδρα τη Θεσσαλονίκη (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Νέων Ελλάδος, χ.χ.).

Όσον αφορά άλλους οργανισμούς που έχουν συντάξει και δημοσιεύσει συστάσεις σχετικά με τον ρόλο των συμβουλίων νεολαίας σε εθνικό επίπεδο, το **Συμβούλιο της Ευρώπης** είναι από τους βασικότερους. Πιο συγκεκριμένα, έχει συντάξει τη «Σύσταση της Επιτροπής Υπουργών προς τα κράτη μέλη σχετικά με το ρόλο των εθνικών συμβουλίων νεολαίας στην ανάπτυξη της πολιτικής για

τη νεολαία», η οποία εγκρίθηκε από την Επιτροπή Υπουργών στις 11 Ιανουαρίου 2006 κατά την 952^η συνεδρίαση των αναπληρωτών υπουργών (Committee of Ministers, 2006). Μέσω της σύστασης αυτής, το Συμβούλιο της Ευρώπης παροτρύνει ένθερμα τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών να αναγνωρίσουν τη σημασία και την προσφορά των εθνικών συμβουλίων νεολαίας και να τα υποστηρίξουν έμπρακτα ώστε να συνεισφέρουν αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της πολιτικής για τη νεολαία. Επιπλέον, μέσω της σύστασης, υποβάλλεται μια σειρά παραμέτρων που πρέπει να ληφθούν υπόψη από τις εκάστοτε κυβερνήσεις προκειμένου τα συμβούλια νεολαίας να συνεχίσουν να παράγουν έργο, το οποίο το ίδιο το Συμβούλιο κρίνει αξιόλογο. Στην πλειοψηφία τους οι παράμετροι αυτές θέτουν στο επίκεντρο την ελευθερία έκφρασης των νέων αλλά και το δικαίωμά τους στην ανεξάρτητη και ανεμπόδιστη λειτουργία των συμβουλίων νεολαίας, υπογραμμίζοντας το κέρδος των αρχών ως προς τις οπτικές που μπορούν να τους παράσχουν οι νέοι και οι νέες σε σχέση με θέματα που άπτονται της νεολαίας. Εν κατακλείδι, τονίζεται ότι οι αρχές οφείλουν να ακούνε τις προτάσεις των νέων και να σέβονται τη συνεισφορά τους.

Τέλος, υπό μια πιο διευρυμένη σκοπιά και όχι απαραίτητα εστιασμένη στα συμβούλια νεολαίας, τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τον Ιούνιο του 2021 υποστηρίζουν την πολιτική συμμετοχή της νεολαίας. Το έγγραφο παραπέμπει σε βασικές συνθήκες και χάρτες της ΕΕ που τονίζουν τη σημασία της συμμετοχής των νέων στη δημοκρατική ζωή, συμπεριλαμβανομένης της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Αναφέρεται επίσης στη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία 2019-2027, η οποία έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι νέοι και οι νέες διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους για τη συμμετοχή τους στην κοινωνία (Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2018).

1.2 Συμβούλια νεολαίας σε εθνικό επίπεδο

Ως επακόλουθο της ανεξάρτητης θεσμοθέτησης των συμβουλίων νεολαίας ανά χώρα, προκύπτουν διαφορετικά δεδομένα όσον αφορά την ύπαρξή τους ή μη καθώς και τη νομική βάση και αναγνώρισή τους. Ξεκινώντας από το γενικότερο πλαίσιο, τα συμβούλια νέων ορίζονται ως «αντιπροσωπευτικά όργανα που συμβάλλουν, με συμβουλευτικό ρόλο, στη συζήτηση και τον καθορισμό των πολιτικών για τη νεολαία. Έχουν το δικαίωμα να διατυπώνουν γνώμες και συστάσεις για θέματα νεολαίας που απευθύνονται σε φορείς χάραξης πολιτικής σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης.» (National youth councils, χ.χ.).

Επιπλέον, όσον αφορά τη φύση των συμβουλίων νεολαίας, είναι συμμετοχικά όργανα που εκπροσωπούν τους νέους και τις νέες και συνηγορούν για λογαριασμό τους. Έχουν ως επί το

πλείστον συμβουλευτικό χαρακτήρα με την έννοια ότι μπορούν να παρέχουν συμβουλές σε ένα επίπεδο κυβέρνησης, ένα κυβερνητικό όργανο ή άλλο φορέα. Τα συμβούλια νέων είναι συνήθως καθολικά, ιδανικά αντιπροσωπευτικά όλων των ομάδων στις οποίες ανήκουν οι νέοι/ες, δηλαδή όλοι/-ες οι νέοι/-ες εντός ενός ηλικιακού πλαισίου μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή, ή μπορεί να είναι και εξειδικευμένα και να εκπροσωπούν τα συμφέροντα μιας συγκεκριμένη ομάδας νέων, όπως για παράδειγμα εθνοτικών ή σεξουαλικών μειονοτήτων. Οι συνήθεις δραστηριότητες με τις οποίες ασχολούνται τα συμβούλια νέων περιλαμβάνουν εκστρατείες κοινωνικού περιεχομένου, εκδηλώσεις, φεστιβάλ και συζητήσεις. Επίσης, προβλέπεται εκπροσώπηση του συμβουλίου σε συνεδριάσεις επιτροπών ή άλλων φορέων και προάσπιση των συμφερόντων των νέων και παροχή συμβουλών σε υπεύθυνους λήψης αποφάσεων. Τέλος, στις γενικές αρμοδιότητες των συμβουλίων νεολαίας συνήθως συμπεριλαμβάνεται ο σχολιασμός εγγράφων, όπως σχέδια προτάσεων, στρατηγικών και πολιτικών που αφορούν τη νεολαία.

Ως προς τη διαδικασία καθορισμού της σύνθεσης του συμβουλίου υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στο σύνολο των Ευρωπαϊκών χωρών. Αυτό κάποιες φορές οδηγεί στην απουσία δημοκρατικών διαδικασιών ανάλογα με τη μέθοδο που ακολουθείται. Από τη μία μπορεί να υπάρχει η διαδικασία εκλογών, με κάποια κριτήρια στη θέση υποψηφιότητας, όπως συγκεκριμένη ηλικία και τόπο κατοικίας ή μπορεί να ακολουθείται η διαδικασία της υποψηφιότητας ή της κλήρωσης ενώ κάποιες φορές υπάρχει ένας συνδυασμός μεθόδων. Τέλος, η λιγότερο δημοκρατική διαδικασία ακολουθεί τη διαδικασία της υποβολής εκδήλωσης ενδιαφέροντος από το νεαρό άτομο που πληροί κάποια συγκεκριμένα κριτήρια και η εξέταση των αιτημάτων από κάποια επιτροπή ενηλίκων που σχετίζονται με τον τομέα της νεολαίας ή το αρμόδιο υπουργείο (Salto, χ.χ.).

Κατά βάση στην Ευρώπη τα συμβούλια νέων περικλείουν και εκπροσωπούν οργανώσεις νεολαίας, συνδικάτα νεολαίας άλλα τοπικά και περιφερειακά συμβούλια και φυσικά μεμονωμένους/ες νέους και νέες. Σύμφωνα με τα στοιχεία και την [έρευνα](#) που έχει διεξαχθεί από το αρμόδιο τμήμα του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA), στις μισές περίπου χώρες που εξετάστηκαν το 2019 και βρίσκονται στην πλειοψηφία τους στην Ευρώπη, αλλά όχι αποκλειστικά, τα συμβούλια νέων είχαν αποκτήσει νομική υπόσταση ενώ σε κάποιες περιπτώσεις βρίσκονταν υπό τη αιγίδα του αρμόδιου υπουργείου για θέματα νεολαίας. Ενώ στα υπόλοιπα μισά περίπου τα συμβούλια νέων είχαν τη μορφή μη κυβερνητικών οργανώσεων χωρίς αναγνωρισμένη νομική υπόσταση, γεγονός που επιδρά αρνητικά τόσο στην επίδραση που ασκούν όπως και στις πηγές χρηματοδότησής τους. Συμβολικά επίσης, δίνεται η αίσθηση ότι δεν αποτελούν

αναγνωρισμένο όργανο της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως στις περιπτώσεις που περιεγράφηκαν παραπάνω. Τα αντίστοιχα δεδομένα για το 2021 είναι παρόμοια με την εξαίρεση ότι σε περίπου πέντε χώρες δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία, ανάμεσά τους και η Ελλάδα (National Youth Councils, 2021).

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας (European Youth Forum), ο ρόλος των εθνικών συμβουλίων νεολαίας είναι άκρως σημαντικός για τη διαμόρφωση της εθνικής και διεθνούς πολιτικής νεολαίας, καθώς αντιπροσωπεύουν τους νέους και τις νέες και τα συμφέροντά τους απευθείας, ανεξάρτητα από πολιτικές και κομματικές σκοπιμότητες. Ωστόσο, γίνεται λόγος και για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν καθώς παρά τη σημασία τους, δεν λαμβάνουν όλα τα συμβούλια νεολαίας επαρκή αναγνώριση ή υποστήριξη από τις κυβερνήσεις των χωρών τους. Σε ορισμένες περιπτώσεις αμφισβητείται η νομιμότητά τους και η ανεξαρτησία τους, με κάποιες κυβερνήσεις να προσπαθούν να τα παραγκωνίσουν ή να επέμβουν στη λειτουργία τους όπως παρατηρήθηκε σε χώρες όπως η Κροατία, η Σουηδία, η Ουκρανία και η Πολωνία. Επομένως, το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας τονίζει την ανάγκη για σεβασμό και υποστήριξη στα συμβούλια νεολαίας από τις κυβερνήσεις όπως περιγράφεται στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027 και στις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης προκειμένου να μπορούν ανεμπόδιστα να συμβάλουν στη διαμόρφωση της λήψης αποφάσεων (Forum, 2023).

1.2.1 Συμβούλια νεολαίας σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα παραδείγματα Ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία θα εξεταστούν στην παρούσα ενότητα είναι η Πολωνία και η Γαλλία, κυρίως με βάση το ενδιαφέρον στη δομή και τη ενεργό δράση των συμβουλίων νεολαίας στις χώρες αυτές. Σημαντικό είναι να διευκρινιστεί ότι σε πολλές περιπτώσεις υπάρχουν συμβούλια νέων ανά επίπεδο κυβέρνησης, εθνικό, τοπικό, δημοτικό, και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι κάθε χώρα ορίζει ανεξάρτητα το νομικό πλαίσιο που αφορά τα συμβούλια νεολαίας της.

Τα συμβούλια νεολαίας στην **Πολωνία** λειτουργούν στο πλαίσιο ενός πολυποίκιλου και αποκεντρωμένου συστήματος που διαφέρει σημαντικά μεταξύ των διαφόρων επιπέδων διακυβέρνησης. Σε εθνικό επίπεδο, δύο βασικές οργανώσεις εκπροσωπούν τους νέους και τις νέες: το Συμβούλιο Παιδιών και Νέων της Δημοκρατίας της Πολωνίας (RDIM) και το Πολωνικό Συμβούλιο Οργανώσεων Νεολαίας (PROM). Το RDIM, που ιδρύθηκε το 2016 στο πλαίσιο του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, λειτουργεί ως συμβουλευτικό όργανο που επικεντρώνεται σε θέματα που σχετίζονται με την εκπαίδευση. Το PROM, από την άλλη πλευρά, ιδρύθηκε το 2011 ως ένωση

οργανώσεων νεολαίας και, ενώ λαμβάνει επιχορηγήσεις από το Υπουργείο, παραμένει ανεξάρτητη μη κυβερνητική οργάνωση. Και τα δύο συμβούλια διαδραματίζουν διακριτούς ρόλους, με το RDIM να συνδέεται πιο άμεσα με την κυβερνητική διαβούλευση και το PROM να επικεντρώνεται στην ευρύτερη πολιτική για τη νεολαία και την εκπροσώπηση σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, η κατάσταση είναι πιο περίπλοκη. Τα δημοτικά και κοινοτικά συμβούλια νεολαίας αναγνωρίζονται νομικά βάσει του νόμου περί τοπικής αυτοδιοίκησης, ο οποίος τους παρέχει συμβουλευτικό ρόλο. Ωστόσο, οι δομές, οι αρμοδιότητες και η επιρροή αυτών των συμβουλίων ποικίλλουν σε μεγάλο βαθμό, καθώς μεγάλο μέρος της λειτουργίας τους δεν είναι τυποποιημένο σε όλες τις περιφέρειες. Τα τοπικά συμβούλια νεολαίας ασχολούνται συχνά με θέματα όπως η εκπαίδευση, ο πολιτισμός και η ασφάλεια της κοινότητας, αλλά η ικανότητά τους να επιφέρουν απτές αλλαγές περιορίζεται από το συμβουλευτικό τους καθεστώς και την έλλειψη ανεξάρτητης χρηματοδότησης.

Πιο συγκεκριμένα, το Πολωνικό Συμβούλιο Οργανώσεων Νεολαίας (PROM) διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής για τη νεολαία και στην εκπροσώπηση των συμφερόντων των νέων σε ολόκληρη την Πολωνία. Το PROM ιδρύθηκε για να προωθήσει μια συνεκτική και σύγχρονη προσέγγιση της πολιτικής για τη νεολαία, και οι πρωταρχικοί του στόχοι περιλαμβάνουν την προώθηση της συμμετοχής των νέων στη δημόσια ζωή, την παροχή πληροφοριών σχετικά με την κατάσταση της πολιτικής για τη νεολαία στην Πολωνία και την εκπροσώπηση των οργανώσεων-μελών του τόσο εντός της χώρας όσο και σε διεθνές επίπεδο. Το συμβούλιο συμμετέχει ενεργά στην υπεράσπιση των αναγκών των νέων και εργάζεται για να διασφαλίσει ότι οι φωνές των νέων λαμβάνονται υπόψη στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής.

Το PROM χρησιμεύει επίσης ως ζωτικός σύνδεσμος μεταξύ των οργανώσεων νεολαίας και των δημόσιων αρχών, προωθώντας τις δραστηριότητες των οργανώσεων μελών του και ενισχύοντας την προβολή τους. Το συμβούλιο διαδίδει πληροφορίες, ευαισθητοποιεί για θέματα που αφορούν τη νεολαία και εργάζεται για την ενίσχυση του ρόλου των οργανώσεων νεολαίας στη δημόσια ζωή. Από το 2013 έως το 2015, το PROM αναγνωρίστηκε ως επίσημος εκπρόσωπος της πολωνικής νεολαίας σε συνέδρια της ΕΕ για τη νεολαία, αναδεικνύοντας τον σημαντικό του ρόλο στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. (Youth representation bodies, 2023)

Πιο συγκεκριμένα, τα τοπικά συμβούλια νεολαίας στην Πολωνία έχουν, όπως προαναφέρθηκε, επικουρικό χαρακτήρα και συνεπώς, δεν έχουν δικαίωμα πρωτοβουλίας να εκδίδουν ψηφίσματα,

μπορούν μόνο να υποβάλουν μια πρόταση που θα ενεργοποιήσει τη νομοθετική διαδικασία (Augustyniak, 2022).

Παράλληλα και η Γαλλία έχει μακρά παράδοση στην ένταξη της νεολαίας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων καθώς η συμμετοχή των νέων στη χάραξη δημόσιας πολιτικής αποτελεί εδώ και καιρό μέλημα των δημόσιων αρχών, με ιδιαίτερη έμφαση στη συμμετοχή σε τοπικό επίπεδο. Από τη δεκαετία του 1970, οι τοπικές αρχές προώθησαν ενεργά τη συμμετοχή των νέων στην τοπική δημοκρατία, οδηγώντας σε ποικίλες πρωτοβουλίες με στόχο τη συμμετοχή των νέων στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Αυτό είναι πιο εμφανές στα δημοτικά και περιφερειακά συμβούλια, όπου οι νέοι και οι νέες συμμετέχουν πιο ενεργά σε σύγκριση με τους εθνικούς φορείς. Οι τοπικές αρχές έχουν την ευελιξία να συστήσουν όργανα εκπροσώπησης των νέων, με αποτέλεσμα να υπάρχει σημαντική ποικιλομορφία στον σχεδιασμό, τη συχνότητα των συνεδριάσεων και την εφαρμογή αυτών των συμβουλίων. Οι νέοι/ες ζητούν τη γνώμη τους για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, από την εκπαίδευση και το περιβάλλον έως την πολιτιστική πρόσβαση και την κινητικότητα, αντανακλώντας τον αναπόσπαστο ρόλο τους στην τοπική ζωή.

Σε εθνικό επίπεδο, η συμμετοχή των νέων διαρθρώνεται μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών, όπως το Συμβουλευτικό Συμβούλιο Νεολαίας (Advisory Youth Council), το οποίο περιλαμβάνει εκπροσώπους από οργανώσεις νεολαίας. Ο νόμος του 2017 για την ισότητα και την ιθαγένεια θεσμοθέτησε περαιτέρω αυτή τη συμμετοχή, καθιερώνοντας έναν δομημένο διάλογο μεταξύ των νέων, της κοινωνίας των πολιτών και των δημόσιων αρχών. Ο διάλογος αυτός αποσκοπεί στον συντονισμό των δημόσιων πολιτικών για τους νέους και τις νέες σε διάφορα επίπεδα διακυβέρνησης. Ωστόσο, η συμμετοχή των νέων δεν διέπεται από συγκεκριμένα νομικά κείμενα, αλλά μάλλον από γενικά πλαίσια όπως η Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού και ο Ευρωπαϊκός Χάρτης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των νέων στην τοπική και περιφερειακή ζωή.

Η συμμετοχή των νέων στη Γαλλία πραγματοποιείται σε πολλαπλά επίπεδα. Σε δημοτικό επίπεδο, τα συμβούλια νεολαίας μπορούν να διατυπώνουν γνώμες και προτάσεις για δημοτικά έργα, είτε κατόπιν αιτήματος του δημάρχου είτε με δική τους πρωτοβουλία. Τα περιφερειακά συμβούλια έχουν επίσης αναπτύξει διάφορες πρωτοβουλίες συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένων των ad hoc διαβουλεύσεων, της συμμετοχής σε εκδηλώσεις και των μόνιμων συμβουλευτικών οργάνων, όπως τα περιφερειακά συμβούλια νεολαίας. Σε εθνικό επίπεδο, η διυπουργική επιτροπή για τη νεολαία υποστηρίζει το διάλογο με τους νέους και τις νέες, ενθαρρύνοντάς τους/τες να θεωρούνται ως ενδιαφερόμενοι φορείς στην ανάπτυξη της δημόσιας πολιτικής. Τα υπουργεία μπορούν να

εμπλέκουν τους νέους και τις νέες μέσω διαφόρων μορφών διαβουλεύσεων, συμπεριλαμβανομένου του άμεσου διαλόγου με τις ενώσεις νέων και της συνδιαμόρφωσης πολιτικών μέσω συμπράξεων. Ωστόσο, είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι αυτές οι προσπάθειες συμμετοχής δεν είναι πάντοτε τακτικές και μπορεί να λαμβάνουν χώρα ως εφάπαξ ενέργειες. Έτσι, τα συμβούλια νεολαίας/συνελεύσεις νέων δεν έχουν το δικαίωμα πρωτοβουλίας να εκδίδουν ψηφίσματα, αλλά μόνο να κάνουν μια πρόταση η οποία θα ενεργοποιήσει μια νομοθετική πρωτοβουλία (Youth Wiki, 2023; Augustyniak, 2022).

1.2.2 Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας Ελλάδος

Το Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας (Ε.ΣΥ.Ν.) ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 1998 μετά από μακροχρόνια άκαρπη προσπάθεια των πολιτικών κομμάτων και κοινωνικών οργανώσεων νέων στην Ελλάδα. Το Ε.ΣΥ.Ν. είναι ανεξάρτητη, μη κυβερνητική, μη κερδοσκοπική ομοσπονδία οργανώσεων νέων και λειτουργεί με αιρετή διοίκηση από τον Νοέμβριο του 1998. Σήμερα, εκπροσωπεί 59 οργανώσεις νέων, συμπεριλαμβανομένων έξι νεολαίων πολιτικών κομμάτων και πολλών μη κυβερνητικών οργανώσεων, καλύπτοντας πάνω από 350.000 συνολικά μέλη σε όλη τη χώρα.

Το Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας Ελλάδος έχει λιγότερο καθορισμένο ρόλο ως προς την πολιτική συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και έχει κατά βάση αντιπροσωπευτικό ρόλο της Ελλάδας σε διεθνή συμβούλια και συνέδρια. Στην επίσημη ιστοσελίδα του, όσον αφορά τους στόχους του, κάνει λόγο για τη συζήτηση γύρω από προβλήματα που απασχολούν τη νεολαία, όπως ο ρατσισμός, η ξενοφοβία, η ανεργία και ο κοινωνικός αποκλεισμός, υιοθετώντας έναν πιο κοινωνικό και πολιτιστικό ρόλο.

Πιο συγκεκριμένα ανάμεσα στα βασικά του καθήκοντα προσμετρώνται η υλοποίηση ημερίδων, συνεδρίων, και πολιτιστικών προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενημέρωση και κατάρτιση των νέων. Επιπλέον, δρα ως μιας μορφής συνήγορος για την ενίσχυση της φωνής της νεολαίας, απαιτώντας τον σεβασμό της άποψής τους και τη συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων. Συνεργάζεται με πανεπιστημιακά ιδρύματα, συνδικάτα και άλλους κοινωνικούς φορείς, ενώ συμμετέχει σε εθνικά και διεθνή δίκτυα οργανώσεων νέων (Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας, χ.χ.).

Το Ε.ΣΥ.Ν. αποτελεί την επίσημη εθνική δομή νεολαίας στην Ελλάδα, εκπροσωπώντας τη νεολαία τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Εντός της χώρας, συμμετέχει θεσμικά σε σημαντικά όργανα, όπως η Διυπουργική Επιτροπή για τη Νεολαία και η Επιτροπή Διοργάνωσης της Βουλής των Εφήβων. Στο εξωτερικό, συμμετέχει σε διεθνή φόρα και οργανισμούς, όπως το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Νεολαίας και το Συμβούλιο Νεολαίας της UNESCO.

Ανάμεσα στις πιο πρόσφατες δράσεις του, τον Απρίλιο του 2024, ήταν η συνεργασία με το υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας σχετικά με την ενεργό συμμετοχή των νέων. Μεταξύ των αποφάσεων βρισκόταν η ενίσχυση των τοπικών συμβουλίων μέσω της αναδημιουργίας τους όπου δεν έχουν συσταθεί (Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, 2024).

1.3. Συμβούλια νέων σε τοπικό επίπεδο στην Ελλάδα

1.3.1 Ο νόμος 3443/2006

Ο νόμος δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 27 Φεβρουαρίου 2006 και αναλύει σε 18 άρθρα, ανάμεσα στα οποία θίγονται και άλλα ζητήματα που αφορούν τη νεολαία και τους φοιτητές/-ριες, την εφαρμογή του νόμου για τα Τοπικά Συμβούλια Νέων (ΤΣΝ).

Ο νόμος 3443/2006 για τα ΤΣΝ στην Ελλάδα επί της ουσίας στοχεύει στην ενίσχυση της συμμετοχής των νέων στη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων. Σε κάθε δήμο και κοινότητα της χώρας προβλέπεται η συγκρότηση Δημοτικών και Κοινοτικών Συμβουλίων Νέων, με σκοπό την ανάδειξη των αναγκών της νεολαίας και τη συνεργασία με τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) για την ανάπτυξη πρωτοβουλιών που προάγουν την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας των νέων και την ενεργό συμμετοχή τους στην τοπική κοινωνία.

Τα ΤΣΝ συγκροτούνται με απόφαση του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου, και περιλαμβάνουν εγγεγραμμένους/-ες νέους/-ες ηλικίας 15-28 ετών, οι οποίοι/-ες διαγράφονται από τα μητρώα μετά τη συμπλήρωση του 28ου έτους της ηλικίας τους, εκτός αν έχουν εκλεγεί στο Συμβούλιο. Όργανα των ΤΣΝ είναι η Συνέλευση, το Συμβούλιο και ο/η Πρόεδρος του Συμβουλίου. Η Συνέλευση, η οποία απαρτίζεται από όλους και όλες τους/τις εγγεγραμμένους/-ες νέους/-ες, χαράσσει τις κατευθυντήριες γραμμές και πολιτικές του Συμβουλίου και συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά το χρόνο, ενώ μπορεί να συγκαλείται εκτάκτως αν προκύψει σοβαρό ζήτημα.

Το Συμβούλιο των ΤΣΝ είναι πενταμελές, επταμελές, εννεαμελές ή ενδεκαμελές, ανάλογα με τον πληθυσμό του δήμου ή της κοινότητας, και έχει την ευθύνη για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της Συνέλευσης. Επιπλέον, το Συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον μία φορά το μήνα και εκλέγει τον/την Πρόεδρο, τον/την Αναπληρωτή Πρόεδρο, τον/την Γραμματέα και τον/την Ταμία του. Η ιδιότητα μέλους του Συμβουλίου είναι ασυμβίβαστη με διάφορες θέσεις αιρετών αξιωματούχων, όπως δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων. Οι εκλογές για την ανάδειξη των Συμβουλίων των ΤΣΝ προκηρύσσονται με κοινή απόφαση των Υπουργών Παιδείας και Εσωτερικών και διενεργούνται με άμεση και μυστική ψηφοφορία.

Ο/Η Πρόεδρος του Συμβουλίου εκπροσωπεί το ΤΣΝ και συμμετέχει στις συνεδριάσεις του δημοτικού ή κοινοτικού συμβουλίου με δικαίωμα γνώμης για θέματα που αφορούν τη νεολαία. Η χρηματοδότηση των ΤΣΝ καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών, Οικονομικών και Παιδείας και προορίζεται αποκλειστικά για τις δράσεις και δραστηριότητες που αναπτύσσονται προς επίτευξη των σκοπών τους. Επιπλέον, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα σύστασης Νομαρχιακών Συμβουλίων Νέων και την εκπροσώπησή τους σε πανελλήνιο επίπεδο μέσω της Εθνικής Επιτροπής Τοπικών Συμβουλίων Νέων.

Όπως προαναφέρθηκε, η σύσταση των ΤΣΝ βρίσκεται στην ευχέρεια του φορέα της τοπικής αυτοδιοίκησης που είναι αρμόδιος γι' αυτό και όλοι οι δήμοι της χώρας δεν είχαν σε όλα τα διαστήματα από την ψήφιση του νόμου ενεργά ΤΣΝ (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2006).

1.3.2 Σχολιασμός του νόμου

Συνολικά το ηλικιακό εύρος, 15 μέχρι 28 ετών, επιδρά θετικά στη διαμόρφωση μιας πλούσιας και ποικιλόμορφης ατζέντας με ζητήματα που αγγίζουν ομάδες μαθητών, φοιτητών και νεαρών επαγγελματιών. Παράλληλα, οι απόψεις που εκφέρονται μέσα στα συμβούλια όπως επίσης και οι πολιτικές ταυτότητες και ο τρόπος έκφρασής του ποικίλει με τρόπο που μπορεί να επωφεληθεί και τα ίδια τα νεαρά άτομα αλλά και την τοπική κοινωνία (Τοπαλίδης, 2012). Ωστόσο, ο βαθμός στον οποίο το κάθε συμβούλιο νέων θα είναι όντως συμπεριληπτικό στον τρόπο οργάνωσής και λειτουργίας του, έγκειται στην ευχέρεια του κάθε συμβουλίου ξεχωριστά. Επίσης, ο τρόπος λειτουργίας των συμβουλίων είναι σε γενικό βαθμό δημοκρατικός, καθώς το προεδρείο προκύπτει με εκλογές, γεγονός που προκαλεί τριβή των νεαρών ατόμων με τη διαδικασία των εκλογών, τόσο του εκλέγειν όσο και του εκλέγεσθαι, από μια νεαρή ηλικία. Τέλος, η συχνή σύγκλιση συνέλευσης καθώς και η δυνατότητα σύγκλισης έκτακτης συνέλευσης εκτός των προγραμματισμένων ενισχύει το δημοκρατικό πνεύμα που φαίνεται να διακατέχει σε ικανοποιητικό βαθμό τη νομική κατοχύρωση των συμβουλίων νέων (Τοπαλίδης, 2012). Ωστόσο, ένα καίριο σημείο το οποίο χρήζει βελτίωσης αφορά την απόσταση ανάμεσα στο περιεχόμενο του νόμου και την εφαρμογή του. Συχνά η θέσπιση ή όχι του συμβουλίου νέων στον κάθε δήμο έγκειται στην προθυμία των εκάστοτε αρμόδιων αρχών. Συνεπώς, δεν υπάρχει συνεχόμενη και ομαλή λειτουργία των τοπικών συμβουλίων νέων, γεγονός που θέτει εμπόδια στην αποτελεσματικότητα και τη συστηματική δράση τους σε βάθος χρόνου.

1.3.3 Νομικό υπόβαθρο Συμβουλίων Νέων στην Ελλάδα

Η δράση των Τοπικών Συμβουλίων Νέων στην Ελλάδα θεσμοθετήθηκε από τον νόμο του 2006, ο οποίος αποτελεί και το κεντρικό αντικείμενο ενδιαφέροντος της παρούσας έκθεσης. Ωστόσο,

προϋπήρχε αντίστοιχος νόμος της δεκαετίας του 1990 που όριζε τα Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας, τα οποία είχαν παρόμοιο, συμβουλευτικής φύσης ρόλο με αυτά που προβλέπεται στον νόμο 3443 (Παρατηρητής της Θράκης, 2005; Τοπαλίδης, 2012). Γι' αυτό τον λόγο στο εξής οι δύο όροι χρησιμοποιούνται εναλλάξ με βάση την επίσημη ονομασία που χρησιμοποιεί το εκάστοτε συμβούλιο.

2. Μεθοδολογία

2.1 Συλλογή δεδομένων

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εκπόνηση της παρούσας έκθεσης βασίζεται σε μια ποικιλία πηγών δεδομένων, οι οποίες επιλέχθηκαν με στόχο την παροχή μιας ολοκληρωμένης εικόνας σχετικά με τη λειτουργία των συμβουλίων νέων σε διαφορετικά επίπεδα (ευρωπαϊκό, εθνικό, τοπικό). Η συλλογή δεδομένων περιλάμβανε την ανάλυση επίσημων εκθέσεων και νομοθετικών κειμένων, τη διεξαγωγή συνεντεύξεων με μέλος συμβουλίου νέων, καθώς και την αξιοποίηση ερευνών.

Πιο συγκεκριμένα, τα επίσημα έγγραφα και οι εκθέσεις που αναλύθηκαν προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση, εθνικές κυβερνήσεις και άλλους σχετικούς οργανισμούς. Αυτές οι πηγές παρείχαν κρίσιμες πληροφορίες σχετικά με το νομικό πλαίσιο και τις πολιτικές που διέπουν τη λειτουργία των συμβουλίων νέων, επιτρέποντας τη διαμόρφωση μιας συνολικής θεώρησης των πρακτικών σε διάφορες χώρες της ΕΕ. Παράλληλα, διεξήχθη συνέντευξη με τη μέχρι πρότινος γραμματέα δημοτικού συμβουλίου νεολαίας, προκειμένου να αντληθούν ποιοτικά δεδομένα που προσφέρουν βαθύτερη κατανόηση των προκλήσεων και των δυνατοτήτων που συνδέονται με τη συμμετοχή των νέων στα συμβούλια, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19.

Αναλυτικότερα, για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τη δράση των Τοπικών Συμβουλίων Νέων στην Ελλάδα και της επίδραση της πανδημίας σε αυτά, πραγματοποιήθηκε μια ημιδομημένη συνέντευξη διάρκειας μιας ώρας με ένα ενεργό, μέχρι τις αρχές του 2024, μέλος ενός τέτοιου συμβουλίου. Η συνέντευξη διεξήχθη διαδικτυακά μέσω πλατφόρμας βιντεοκλήσης. Η διαδικτυακή μορφή της συνέντευξης επέτρεψε μια άμεση και ανοιχτή επικοινωνία, ενώ παράλληλα προσέφερε τη δυνατότητα για καταγραφή και ανάλυση των δεδομένων σε πραγματικό χρόνο.

2.2 Περιορισμοί των διαθέσιμων δεδομένων

Ωστόσο, η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση δεν στερείται περιορισμών. Ένα από τα κύρια εμπόδια ήταν η περιορισμένη διαθεσιμότητα τοπικών δεδομένων σχετικά με τη σύσταση συμβουλίων νέων,

ιδιαίτερα σε μικρότερους δήμους εκτός μεγάλων αστικών κέντρων. Καταλυτικής σημασίας είναι και ο περιορισμός πρόσβασης στον πρωτότυπο νόμο για τα Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας που χρονολογείται από τη δεκαετία του 90.

Επιπλέον, τα δεδομένα που συλλέχθηκαν δεν αντικατοπτρίζουν πάντα τις πιο πρόσφατες εξελίξεις, λόγω των πολιτικών αλλαγών που μεσολάβησαν κατόπιν διαφορετικής φύσης εκλογών. Όσον αφορά τις συνεντεύξεις, οι απόψεις που καταγράφηκαν μπορεί να επηρεάστηκαν από προσωπικές προκαταλήψεις των συμμετεχόντων/-ουσών, κάτι που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Τέλος, οι έρευνες που διεξήχθησαν και χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έκθεση ενδέχεται να μην ήταν πλήρως αντιπροσωπευτικές του συνόλου των νέων στην Ελλάδα ή σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, λόγω περιορισμένου δείγματος ή χαμηλών ποσοστών ανταπόκρισης.

3. Η σημασία της συμμετοχής των νέων στην τοπική αυτοδιοίκηση και οι επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19

Η συμμετοχή των νέων στην τοπική αυτοδιοίκηση αποτελεί κρίσιμη μεταβλητή για την αποτελεσματική λειτουργία των τοπικών διοικητικών συστημάτων. Η συμμετοχή αυτή δεν είναι μόνο ένδειξη ότι οι απόψεις και οι ανάγκες της νεολαίας λαμβάνονται υπόψη, αλλά και σημαντικός παράγοντας για την κοινωνική ένταξη και την πολιτική τους ανάπτυξη. Η ένταξη των νέων στην αγορά εργασίας, σε συνδυασμό με την ενεργό συμμετοχή τους στην τοπική αυτοδιοίκηση, συμβάλλει στη δημιουργία ενός ισχυρού κοινωνικού κεφαλαίου, το οποίο βασίζεται στην αμοιβαιότητα, την εμπιστοσύνη και τη συλλογική δράση (Τοπαλίδης, 2012).

Οι ευρωπαϊκές στρατηγικές, όπως η Στρατηγική της Λισαβόνας και η «Ευρώπη 2020», αναγνωρίζουν τη σημασία της συμμετοχής των νέων στη δημόσια σφαίρα, δίνοντας προτεραιότητα στην ενίσχυση της απασχόλησής τους και την αναβάθμιση των δεξιοτήτων τους. Οι στόχοι αυτοί επιδιώκουν να ενισχύσουν την αφομοίωση των νέων στις κοινωνίες όπου ζουν και να προωθήσουν τη συμμετοχή τους σε τοπικές μορφές διακυβέρνησης, συμβάλλοντας στη διαφάνεια και στην αποτελεσματική λειτουργία των τοπικών συστημάτων.

Μέσω των συμβουλίων νέων δίνεται η ευκαιρία στους νέους και στις νέες να ενεργοποιηθούν και να νομιμοποιήσουν τη συμμετοχή τους επιτρέποντας στις φωνές τους να ακουστούν και αναπτύξουν δεξιότητες αυτονομίας και αυτοπεποίθησης (UNESCO, 2023). Εκτός του προσωπικού οφέλους των

νέων που συμμετέχουν σε αυτά, τα συμβούλια νέων προασπίζουν τη νεανική οπτική στη διαμόρφωση πολιτικής καθώς οι νέοι/ες υποεκπροσωπούνται στα όργανα διαμόρφωσης και άσκησης πολιτικής σε όλα τα επίπεδα (ΟΟΣΑ, 2018).

Αναφορικά με τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στη συμμετοχή των νέων στα κοινά και συνεπώς στη λειτουργία των συμβουλίων νέων, αυτές είναι εξίσου σημαντικές όσο και οι αντίστοιχες σε όλες τις πτυχές της ζωής της νεολαίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σμίκρυνση έως και η αναστολή λειτουργίας των χώρων διαμόρφωσης πολιτικής επηρέασε σημαντικά τις ευκαιρίες συμμετοχής αλλά και την άσκηση βασικών πολιτικών δικαιωμάτων των νέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Deželan, 2022). Αντίστοιχα, η επίσπευση διαδικασιών ή η αλλαγή του τρόπου λειτουργίας των τοπικών φορέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας οδήγησε στον σημαντικό περιορισμό της συμμετοχής των πολιτών, μαζί και των νέων, καθώς η δυνατότητα να εκπροσωπηθούν και να συμβάλλουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και στις διαβουλεύσεις ελαττώθηκε σημαντικά (Deželan, 2022).

3.1 Η περίπτωση του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Λαρισαίων: Συνέντευξη

Προκειμένου να αποκτηθεί πιο ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη εικόνα για τη δράση των Τοπικών Συμβουλίων Νέων και εσωτερικά, η ομάδα έργου πραγματοποίησε διαδικτυακή συνέντευξη με την μέχρι πρότινος γραμματέα του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Λαρισαίων (2020 – αρχές 2024). Η συγκεκριμένη διετέλεσε γραμματέας του Συμβουλίου κατά τη διάρκεια δύο θητειών, εκ των οποίων η πρώτη κάλυψε το διάστημα 2020-2021, και ήταν η πρώτη χρονιά λειτουργίας του Συμβουλίου, και η δεύτερη το 2021-2023. Παρόλο που η προβλεπόμενη περίοδος λήξης της θητείας ήταν το τέλος του 2023, υπήρξε μια σύντομη επέκτασή της προκειμένου να καλυφθεί η μεταβατική περίοδος από τη μία δημοτική αρχή προς την επόμενη, μέχρι τις αρχές του 2024. Έκτοτε το νέο Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας υφίσταται και λειτουργεί κανονικά.

Η προσέγγιση της συνέντευξης ήταν ημιδομημένη, γεγονός που επέτρεψε μια ευέλικτη συζήτηση γύρω από προκαθορισμένα θέματα, ενώ ταυτόχρονα έδωσε χώρο στην συνεντευξιαζόμενη να αναπτύξει και να επεκταθεί σε θέματα που θεώρησε σημαντικά. Οι ερωτήσεις επικεντρώθηκαν στον τρόπο με τον οποίο η ίδια ενεπλάκη με το συμβούλιο, τη δράση του καθώς και το πώς η πανδημία επηρέασε τη λειτουργία του, την προσαρμογή στις νέες συνθήκες, καθώς και τις προκλήσεις και ευκαιρίες που προέκυψαν. Η επιλογή της ημιδομημένης προσέγγισης επέτρεψε την απόκτηση

ποιοτικών δεδομένων, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για την κατανόηση των αλλαγών και των προσαρμογών που αντιμετώπισαν τα Τοπικά Συμβούλια Νέων κατά την περίοδο της πανδημίας.

Η περίπτωση που συζητήθηκε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια λόγω και της εμπειρίας της συνεντευξιαζόμενης ήταν του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Λαρισαίων, το οποίο ξεκίνησε τη λειτουργία του μετά το καλοκαίρι του 2020, ενώ η πανδημία του COVID-19 ήδη βρισκόταν σε εξέλιξη. Σημαντικός είναι ο διαχωρισμός ανάμεσα σε Τοπικά Συμβούλια Νέων και Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας, όπως έχει ήδη αναλυθεί στην πρώτη ενότητα της παρούσας έκθεσης καθώς υπάρχουν διαφοροποιήσεις στον τρόπο σύστασης και λειτουργίας τους. Η σύσταση του πρώτου συμβουλίου έγινε μετά από κάλεσμα του Δήμου προς νέους και νέες που θα επιθυμούσαν να συμμετάσχουν ενώ η πρώτη αυτή συνάντηση ήταν και η μοναδική που πραγματοποιήθηκε διαζώσης στο Δημαρχείο της πόλης. Το ένα τρίτο των μελών επιλέχθηκαν με κλήρωση ενώ τα υπόλοιπα ορίστηκε να είναι εκπρόσωποι τοπικών οργανώσεων. Κατόπιν, τα άτομα που είχε αποφασιστεί να απαρτίζουν το συμβούλιο έθεταν υποψηφιότητα στις εκλογές ώστε να προκύψει το προεδρείο, με πρόεδρο, αντιπρόεδρο, γραμματέα, υπέθυνο/-η οικονομικών και εκπρόσωπο τύπου.

Στη συνέχεια, όλα τα μέλη μπορούσαν να επιλέξουν τις επιτροπές στις οποίες ήθελαν να συμμετέχουν ενώ τους δινόταν η ευκαιρία να συμμετέχουν σε όσες επιτροπές επιθυμούσαν εφόσον μπορούσαν να ανταπεξέλθουν στον φόρτο εργασίας. Οι επιτροπές όπως παρουσιάζονται στον κανονισμό λειτουργίας του συμβουλίου νεολαίας είναι οι εξής: Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής, Δημοκρατίας και Δικαιωμάτων, Παιδείας, Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ανάπτυξης, Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας, Τύπου, Διασύνδεσης και Εξωστρέφειας και Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Δράσεων (Δήμος Λαρισαίων, 2022).

Σχετικά με εφαρμογή του νόμου 3443/2006 πρέπει να σημειωθεί ότι με βάση τα λεγόμενα της συνεντευξιαζόμενης, μιας μορφής συμβουλίου νέων προϋπήρχε αλλά το 2020 ξεκίνησε, μετά από ένα διάστημα αδράνειας, τη λειτουργία του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου, βασισμένο στον προαναφερθέντα νόμο όπως και το άρθρο 65 του Ν.3852/2010 (Δήμος Λαρισαίων, 2022).

Η πανδημία φαίνεται να μην εμπόδιζε τη λειτουργία του συμβουλίου, ανάγκασε ωστόσο τα μέλη της να προσαρμοστούν στις συνθήκες που επικρατούσαν λόγω των διάφορων περιορισμών. Οι τελευταίοι οδήγησαν στην επικοινωνία και διοργάνωση εκδηλώσεων αποκλειστικά εξ'αποστάσεως και διαδικτυακά. Μάλιστα τόνισε ότι από άποψη συμμετοχής στις συναντήσεις των μελών, η πανδημία επέδρασε θετικά καθώς υπήρχε ο χρόνος και η ευκολία συμμετοχής διαδικτυακά. Η συνεντευξιαζόμενη υπογράμμισε ότι παρά τις δυσκολίες, που αφορούσαν κυρίως τις

διαπροσωπικές σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ των μελών, διοργανώθηκαν σειρά διαδικτυακών σεμιναρίων ανοιχτών στο κοινό που αφορούσαν τις θεματικές των επιτροπών ή πώς αυτές επηρεάστηκαν από την πανδημία, όπως για παράδειγμα ο πολιτισμός και η ψυχική υγεία.

Ωστόσο, τον Ιούνιο του 2021 ξεκίνησε δια ζώσης το Φεστιβάλ Νεολαίας και Δια Βίου Μάθησης, πρωτοβουλία του ίδιου του Συμβουλίου Νεολαίας του Δήμου Λαρισαίων, το οποίο διοργανώθηκε για τρεις συνεχόμενες χρονιές έκτοτε εξάριεση το 2024 (Δήμος Λαρισαίων, 2021). Κατά τη διάρκεια της χρονιάς το συμβούλιο, ειδικά μετά το 2020, διοργάνωνε ενημερωτικές ημερίδες, εθελοντικές δράσεις παρέχοντας υποστήριξη σε εκδηλώσεις του δήμου (ERT News, 2022). Πυρήνα της λειτουργίας του συμβουλίου αποτελούσαν και οι συνεδριάσεις και τα αντίστοιχα ψηφίσματα πάνω σε πολιτικές αποφάσεις του δήμου σχετικές με τη νεολαία.

Οι παράγοντες που σύμφωνα με τη συνεντευξιαζόμενη διευκόλυναν τη δράση του συμβουλίου ήταν η ύπαρξη αρμόδιων εργαζομένων στον δήμο που ασχολούνταν εξ'ολοκλήρου με το συμβούλιο νεολαίας και μπορούσαν να παρέχουν στήριξη και διαμεσολάβηση όπου χρειαζόταν. Επιπρόσθετα, η κινητοποίηση των ίδιων των μελών να γνωριστούν με δημοτικούς συμβούλους κι επιτροπές συνέβαλε στο να γίνει το συμβούλιο νεολαίας πιο γνωστό, γεγονός που δεν ίσχυε όταν πρωτοξεκίνησε. Έτσι στη συνέχεια, μπορούσαν να ασκούν μια μεγαλύτερη επιρροή, παρακολουθώντας τα δημοτικά συμβούλια και υποβάλλοντας προτάσεις πάνω στις αποφάσεις του δήμου, οι οποίες ανάμεσα σε άλλα αφορούσαν και τη χρηματοδότηση των δράσεων τους. Οι δυσκολίες φάνηκε ότι σχετίζονταν με το γεγονός ότι δεν είχαν υπάρξει πολλά άλλα συμβούλια νεολαίας εκείνη την περίοδο οπότε για αρχή επικράτησε μια καχυποψία σε σχέση με τα αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει.

Σημαντικό να αναφερθεί επίσης είναι το γεγονός ότι όσα νεαρά άτομα δεν κατάφεραν να μπουν στο συμβούλιο, εντάσσονταν στην οργανωτική επιτροπή και υποστήριζαν εθελοντικά τις δράσεις του συμβουλίου, οδηγώντας έτσι στον μη αποκλεισμό κανενός νέου ατόμου που θα ήθελε να συμμετάσχει και να έχει πιο ενεργό ρόλο στην τοπική κοινότητα.

4. Συστάσεις για την ενίσχυση της συμμετοχής των νέων

Στα προηγούμενα κεφάλαια τέθηκε στο επίκεντρο η θετική επίδραση που ασκεί η ενεργοποίηση των νέων μέσω της τοπικής αυτοδιοίκησης στη διαμόρφωση της προσωπικότητάς τους και την ενδυνάμωση της φωνής τους όσον αφορά τις πολιτικές που αφορούν τη νεολαία. Εκτός αυτού, η πολιτική αυτή ενεργοποίηση και η συμμετοχή στα κοινά απομακρύνουν τους νέους και τις νέες από

την πιθανότητα κοινωνικού αποκλεισμού, ιδιαίτερα όταν προέρχονται από μειονοτικές ομάδες (Παπαδοπούλου, 2023).

Συνεπώς, η διατήρηση και ο εμπλουτισμός καλών πρακτικών, όπως είναι τα συμβούλια νέων, που θα οδηγήσουν σε μία αυξανόμενη συμμετοχή των νέων κρίνεται απαραίτητος, ακόμα περισσότερο στον απόηχο της πανδημίας COVID-19.

Οι συστάσεις που θα αναλυθούν στη συνέχεια αφορούν από τη μία, τη βελτίωση και την καθιέρωση με πιο καθολικό τρόπο του θεσμού των συμβουλίων νέων, τα οποία λειτουργούν σποραδικά στην Ελλάδα. Από την άλλη, υπό πιο γενικό πρίσμα, παρατίθενται συστάσεις για την ενίσχυση της ψηφιακής συμμετοχής και της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων μερών, ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των νέων σε επίπεδο λήψης αποφάσεων.

4.1 Βελτίωση και καθιέρωση του θεσμού των συμβουλίων νέων

Παρά το γεγονός ότι ο νόμος 3443 ψηφίστηκε το 2006, πολλοί δήμοι της Ελλάδας δεν έχουν συστηματικά ενεργά συμβούλια νέων. Με βάση δημοσίευμα του 2024 στην εφημερίδα «Το Βήμα», σε όλη τη χώρα λειτουργούν 13 Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας, με πιο παλιό αυτό της Θεσσαλονίκης και πιο πρόσφατο εκείνο του δήμου Ελασσόνας. Ανάμεσά τους βρίσκονται εκείνα τη Λάρισα, τον Πειραιά, τη Σαλαμίνα, την Καβάλα, τα Τρίκαλα και άλλα. Όπως γίνεται αντιληπτό, στην πλειοψηφία τους βρίσκονται σε αστικές περιοχές. Επομένως, ο θεσμός θα πρέπει να καθιερωθεί με πιο καθολικό τρόπο προκειμένου να αποκτήσει τη νομιμοποίηση και το κύρος που του αρμόζει αλλά να υπάρχει και μια συνέχεια που θα επιτρέψει την εξαγωγή ολοκληρωμένων συμπερασμάτων σχετικά με τον αντίκτυπο και τα αποτελέσματά τους.

Μια βασική παράμετρος επομένως είναι η σε μεγαλύτερη κλίμακα εφαρμογή του νομικού πλαισίου μέσω μιας όσο το δυνατόν ενιαίας πολιτικής για την εφαρμογή του νόμου με τον καθορισμό χρονοδιαγραμμάτων αλλά και επαρκούς πληροφόρησης των νέων σχετικά με την ύπαρξή τους. Σαν επόμενο βήμα, θα πρέπει να τεθεί υπό συζήτηση και να παρακολουθείται η σύσταση των συμβουλίων νέων, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπημένη εκπροσώπηση όλων των φύλων και κοινωνικών ομάδων καθώς και των νέων με αναπηρίες που σε μεγάλο βαθμό υποεκπροσωπούνται. Είναι σημαντικό να καλλιεργηθεί στα νέα άτομα με ενδιαφέρον για τη συμμετοχή στα κοινά, η ιδέα της συμπερίληψης ως βασικής προϋπόθεσης για μια δημοκρατική κοινωνία χωρίς αποκλεισμούς ώστε να διασφαλιστεί σταδιακά η ισότιμη εκπροσώπηση όλων των ομάδων ως μία αξία που θα φέρουν μεγαλώνοντας και ωριμάζοντας ίσως σε θέσεις ευθύνης (BE-PART, 2023). Η ισότιμη εκπροσώπηση μάλιστα, κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική στην Ελλάδα όπου, για παράδειγμα, οι

γυναίκες που εξελέγησαν στις βουλευτικές εκλογές του 2023 είναι μόλις 71 από το σύνολο των 300 (Βουλή των Ελλήνων, 2023).

Επιπλέον, πολύ ευεργετική στη δράση των συμβουλίων νέων θα ήταν η προώθηση ενός ενιαίου συστήματος δράσης που θα περιλαμβάνει μια καθορισμένη σε εθνικό επίπεδο εκπαίδευση των νέων συμβούλων σε σχέση με τον ρόλο τους αλλά και συμπράξεις μεταξύ συμβουλίων νέων ανά την Ελλάδα. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβάλει στην καλύτερη και πιο αποτελεσματική ενσωμάτωση των συμβουλίων νέων στο τοπικό σύστημα αυτοδιοίκησης.

4.2 Ενίσχυση της ψηφιακής συμμετοχής

Ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός έχει αποκτήσει άλλες διαστάσεις για τις νέες γενιές καθώς ως, έναν βαθμό, έχουν δεξιότητες που εμπερικλείονται μέσα σ' αυτόν από πολύ μικρή ηλικία. Ωστόσο, πέρα από τις πρακτικές δεξιότητες όπως χρήσης του ίντερνετ που κατέχουν από νωρίς, οι νέοι/-ες έχουν ανάγκη από ουσιαστικό ψηφιακό αλφαριθμητισμό για να πλαισιώσουν τις παραπάνω δεξιότητες σε όλο και μεγαλύτερο βαθμό (Connolly & McGuinness, 2018). Τα ψηφιακά μέσα εκτός από κοινωνικοποίηση, προσφέρουν στους/στις νέους/-ες το πεδίο ελεύθερης έκφρασης, δικτύωσης, συνεργασίας και συμμετοχής. Η πεποίθηση αυτή ενισχύεται και από τη θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω για παράδειγμα της Ψηφιακής Ατζέντας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία τονίζει τη σημασία των ψηφιακών δεξιοτήτων για την πλήρη συμμετοχή των νέων στην κοινωνία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014).

Η θεσμοθετημένη ψηφιακή συμμετοχή των νέων σε πολιτικές διαδικασίες σε εθνικό επίπεδο μέσω επίσημων διόδων, όπως πλατφόρμες, δύναται να φέρει πιο κοντά τους/τις νέους/-ες στις δημοκρατικές διαδικασίες, άσχετα αν ο δήμος τους έχει ή όχι ενεργό συμβούλιο νέων. Δεδομένου ότι η νεολαία αποτελεί έναν μεγάλο σχετικά ανεκμετάλλευτο πόρο και πηγή ταλέντου και ικανοτήτων, η ενσωμάτωσή τους στις πολιτικές διαδικασίες είναι προς όφελος και της πολιτικής ηγεσίας. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός, θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα ψηφιακά κανάλια με τα οποία οι νέοι/-ες είναι εξοικειωμένοι/ες και που έτσι κι αλλιώς έχουν επικρατήσει μετά την πανδημία COVID-19 (UN DESA, 2023).

Η ψηφιακή συμμετοχή θα δώσει επίσης μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα σε σχέση με τις ανάγκες και τις προτεραιότητες της νεολαίας, η οποία δεν είναι μια ομοιογενής μάζα. Αντίθετα, οι ανάγκες της ανάλογα με το φύλο, την αναπηρία, την εθνική ταυτότητα και το αν έχει ή όχι μεταναστευτικό υπόβαθρο ποικίλουν. Απλουστεύοντας τις διαδικασίες και δίνοντας προτεραιότητα στην ψηφιακή

πολιτική συμμετοχή, η ποικιλία των φωνών αυτών και των ταυτοτήτων, οι οποίες έχουν μεγάλη σημασία για τους/τις νέους/ες, έχουν περισσότερες πιθανότητες να ακουστούν.

Επιπλέον, λαμβάνοντας υπόψη ότι οι νέοι/-ες σήμερα είναι συνηθισμένοι/-ες σε γρήγορες εναλλαγές και στη συνεχή ροή πληροφοριών, η δυνατότητα ψηφιακής συμμετοχής τους είναι πολύ πιθανό να συνεισφέρει στην ενεργοποίηση και το ενδιαφέρον τους σχετικά με τις κυβερνητικές πολιτικές, εφόσον αυτή θα είναι αποτελεσματική και έγκαιρη.

Τέλος, η συμμετοχή των νέων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων είναι επίσης κρίσιμη για την ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας της κυβέρνησης και την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των νέων στις διαδικασίες πολιτικής. Οι ψηφιακές τεχνολογίες και πλατφόρμες μπορούν να διευκολύνουν τη διαβούλευση και τη συμμετοχή των νέων στη λήψη αποφάσεων. Για παράδειγμα, οι διαδικτυακές πλατφόρμες και οι ψηφοφορίες μέσω κινητών τηλεφώνων μπορούν να καταστήσουν τη συμμετοχή των νέων στη διαδικασία συμμετοχικού προϋπολογισμού για τη νεολαία πιο προσιτή και βολική. Επίσης, τα εργαλεία τηλεδιάσκεψης μπορούν να διευκολύνουν τις διαδικτυακές συνεδριάσεις διαβούλευσης καθώς χρησιμοποιούνται ήδη σε μεγάλο βαθμό σε πολλές άλλες περιπτώσεις και συνθήκες (UN DESA, 2023).

Ωστόσο, είναι πολύ σημαντικό να διαμορφωθεί ένα πλαίσιο ασφαλές και με ξεκάθαρους όρους όσον αφορά την προστασία των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικότητας των ατόμων που θα εγγράφονται και θα συμμετέχουν διαδικτυακά σε όλες τις προαναφερθείσες διαδικασίες. Συνολικά, ένα αυστηρά ρυθμισμένο πλαίσιο θα έχει διπλά θετικό αποτέλεσμα με αύξηση συμμετοχής της νεολαίας αλλά και ενίσχυση της αξιοπιστίας των πολιτικών διαδικασιών.

4.3 Ενίσχυση της συνεργασίας των ενδιαφερόμενων μερών

Σε συνέχεια της προηγούμενης σύστασης, θέτοντας ως στόχο την ακόμα πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση της ενίσχυσης της συμμετοχής των νέων, θα πρέπει να συνυπολογιστεί ένας ακόμα παράγοντας. Ο εν λόγω παράγοντας έγκειται στην ανάγκη καθιέρωσης μια καλύτερης συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και των οργανώσεων νεολαίας, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό δραστηριοποιούνται στο πεδίο της συμμετοχής των νέων. Ως εκ τούτου Η σύμπραξη των δυνάμεων αυτών των φορέων μπορεί να εξασφαλίσει ότι οι νέοι και οι νέες όχι μόνο συμμετέχουν, αλλά έχουν πραγματική επιρροή στις αποφάσεις που τους/τις αφορούν.

Η αρωγή των οργανώσεων νεολαίας σε όποιες πιθανές κρατικές προσπάθειες για ενίσχυση της συμμετοχής των νέων κρίνεται σημαντική για τη βιωσιμότητα των πρωτοβουλιών και τα

αποτελέσματά τους. Επομένως, η δημιουργία σταθερών διαύλων επικοινωνίας και διαλόγου με τη μορφή συμβουλευτικών συναντήσεων ανάμεσα σε οργανώσεις νεολαίας και αρμόδιους κρατικούς φορείς θα μπορούσε να συμβάλει επιπλέον τόσο στην οργάνωση των συμβουλίων νέων όσο και σε όποια άλλη συμμετοχική πρωτοβουλία υλοποιηθεί (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006).

Οι διαβουλεύσεις που προαναφέρθηκαν θα μπορούσαν να λάβουν επίσης και τη μορφή εκπαιδύσεων δημοσίων υπαλλήλων σε θέματα νεολαίας, τόσο γενικότερα αλλά ακόμα πιο εμπειριστατωμένα για άτομα που εργάζονται τον τομέα αυτόν. Ο σκοπός είναι διττός καθώς από τη μία οι υπάλληλοι θα μπορούν δυνάμει να ενσωματώνουν την οπτική των νέων στην καθημερινή τους εργασία, η οποία θα ενισχύεται επιπρόσθετα από τα ψηφίσματα και τις προτάσεις των συμβουλίων νέων. Από την άλλη πλευρά, μια τέτοια πρακτική θα ενδυναμώσει τους δημόσιους υπαλλήλους να συνεργάζονται πιο αποτελεσματικά με τις ΜΚΟ και τις οργανώσεις νεολαίας για τη χάραξη πολιτικών που είναι πιο κοντά στις πραγματικές ανάγκες των νέων (Συμβούλιο της Ευρώπης, 2006).

Τέλος, ένα ακόμα βήμα βελτιστοποίησης συνεργασίας των παραπάνω ενδιαφερόμενων μερών είναι η σύσταση διατομεακών ομάδων εργασίας που θα περιλαμβάνουν εκπροσώπους από την κυβέρνηση, την κοινωνία των πολιτών και τους/τις νέους/ες και θα διευκολύνει τη συνεργασία και τη συνεχή παρακολούθηση της προόδου που επιτυγχάνεται στις δράσεις που αφορούν τους/τις νέους/-ες.

Συμπεράσματα

Τα συμβούλια νεολαίας στην Ευρώπη και στην Ελλάδα διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην προώθηση της συμμετοχής των νέων, στην ενδυνάμωση των νέων και στη διαμόρφωση πολιτικών που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή τους. Η πανδημία COVID-19 υπογράμμισε τη σημασία αυτών των συμβουλίων και ανέδειξε την ανάγκη για καινοτόμες προσεγγίσεις ώστε να διασφαλιστεί η συνεχής αποτελεσματικότητά τους.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει κάποιο κοινό νομοθετικό πλαίσιο, παρά η παρότρυνση και η υπογράμμιση από την πλευρά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τη σημασία των συμβουλίων νέων, κάθε χώρα έχει δικό της πρότυπο λειτουργίας με διαφορετικά δυνατά σημεία και αδυναμίες.

Στην Ελλάδα, ένα σημαντικό εύρημα αφορά την έλλειψη ενιαίας ονομασίας των συμβουλίων νέων, καθώς παρά το γεγονός ότι ο νόμος 3443/2006 ορίζει την δημιουργία τοπικών συμβουλίων νέων, υπάρχουν στον ίδιο βαθμό και τα Δημοτικά Συμβούλια Νεολαίας που εκτελούν παραπλήσιο ρόλο.

Μέσα από την εμπειρία του μέλους του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας γίνεται εμφανές ότι η δράση ενός τέτοιου συμβουλίου μπορεί να έχει πολύ ενεργό και αποτελεσματικό ρόλο σε επίπεδο δήμου. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, κρίνεται αναγκαίο να διαχυθεί και να εφαρμοστεί σε μεγαλύτερο βαθμό ο θεσμός των συμβουλίων νέων στην Ελλάδα καθώς όπως προαναφέρθηκε σε ολόκληρη τη χώρα λειτουργούν 13 ενεργά συμβούλια νέων, σύμφωνα με δημοσίευμα του 2024. Η συνεπής εφαρμογή του νόμου, η εξασφάλιση διαφορετικής εκπροσώπησης και η παροχή κατάρτισης μπορούν να αντιμετωπίσουν αυτό το πρόβλημα.

Επιπλέον, η προώθηση της ψηφιακής συμμετοχής μέσω διαδικτυακών πλατφορμών μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στους/στις νέους/-ες να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Τέλος, η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ της κυβέρνησης και των οργανώσεων νεολαίας είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική συμμετοχή των νέων.

Βιβλιογραφία

Augustyniak, M. (2022). Legal status of youth councils in Poland and France in the light of new legal regulations. *Review of European and Comparative Law*, 49(2), 33–50. <https://doi.org/10.31743/recl.13498>.

BE-PART. Συμπεριληπτικά Δημοτικά Συμβούλια Νέων. Έργο χρηματοδοτούμενο από το Πρόγραμμα «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» της Ευρωπαϊκής Ένωσης (REC Programme).

Connolly, N. & McGuinness, C. (2018). *Towards digital literacy for the active participation and engagement of young people in a digital world*. Salto. <https://participationpool.eu/de/resource/towards-digital-literacy-for-the-active-participation-and-engagement-of-young-people-in-a-digital-world/>.

Council of Europe. (2006). *Recommendation of the Committee of Ministers to member states on the role of national youth councils in youth policy development* (Adopted by the Committee of Ministers on 11 January 2006 at the 952nd meeting of the Ministers' Deputies). <https://search.coe.int/cm?i=09000016805d8caa>.

Council of the European Union. (2018). *Σχέδιο ψηφίσματος του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των αντιπροσώπων των κυβερνήσεων των κρατών μελών, συνελθόντων στο πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας: Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία 2019-2027*. Official Journal of the European Union. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:42018Y1218(01)).

Deželan, T. (2022). *COVID-19 impact on youth participation and youth spaces*. European Commission and Council of Europe. <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/72351197/The+impact+of+the+covid-19+pandemic+on+youth+spaces.pdf/9bfe2c91-6cc1-2fdf-4d3f-7197b350fd7d>.

European Commission: Directorate-General for Communication, *Digital agenda for Europe – Rebooting Europe's economy*, Publications Office, 2014, <https://data.europa.eu/doi/10.2775/41229>.

Europe Goes Local. (2024). *Municipal Youth Council of Larissa - Europe Goes Local*. <https://europegoeslocal.eu/egl-action/egl-presents-municipal-youth-council-of-larissa/>.

European Youth Parliament / European Youth Parliament. (n.d.). European Youth Parliament. <https://eyp.org/>.

European Youth Forum (November 2023). *Safeguarding National Youth Councils and Guaranteeing the Stability of Youth Policy in Europe* signed by: Lithuanian Youth Council (LiJOT), Croatian Youth Network (MMH).

National Youth Councils (September 2019). (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/comparative-overviews/participation/national-youth-councils/2019>.

OECD. (2018). *Youth Stocktaking Report*, OECD Public Governance Reviews, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/dd2f5832-en>.

Park, Mi K. (2023). *Promoting Youth Participation in Decision-Making and Public Service Delivery through Harnessing Digital Technologies*. UN DESA Policy Brief No. 149. <https://desapublications.un.org/policy-briefs/un-desa-policy-brief-no-149-promoting-youth-participation-decision-making-and-public>.

Youth councils. (n.d.). SALTO. <https://participationpool.eu/resource-category/participation-in-democratic-life/traditional-forms-of-participation/youth-councils/>.

UNESCO. (2023). *Enhancing youth participation in urban governance through city youth councils. Inclusive and Sustainable CITIES Series*. <https://doi.org/10.54678/htlu8153>.

Youth representation bodies. (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/poland/53-youth-representation-bodies>.

Young people's participation in policy-making. (n.d.). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/france/54-young-peoples-participation-in-policy-making>.

Δήμος Λαρισαίων. (χ.χ.). Φεστιβάλ Νεολαίας και δια βίου Μάθησης απο το Δημοτικό Συμβούλιο Νεολαίας, με την υποστήριξη του Δήμου Λαρισαίων. <https://www.larissa-dimos.gr/en/pspd/26-news/9437-festival-neolaias-kai-dia-viou-mathisis-apo-to-dimotiko-symvoul-io-neolaias-me-tin-ypostiriksi-tou-dimou-larisaion>.

Βουλή των Ελλήνων. (χ.χ.). Κατάλογος γυναικών βουλευτών. <https://www.hellenicparliament.gr/Vouleftes/Statistika-Stoicheia/Statistika-StoicheiaF?period=582fe843-04c4-481c-a03b-ac4f00c216c4>.

EKNE | Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Νέων Ελλάδος. (χ.χ.). <https://www.eypgreece.org/>.

Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας – ΕΣΥΝ. (n.d.). <https://www.esyn.gr/>.

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2006). Νόμος υπ' αριθ. 3443: Τοπικά Συμβούλια Νέων και άλλες διατάξεις. Αρ. Φύλλου 41, 27 Φεβρουαρίου 2006. https://www.dsnet.gr/Epikairothta/Nomothesia/n3443_27_2_06.htm.

Θεοχαρούλη, Κ. (2022, November 15). «Movember»: Ημερίδα για τους ανδρικούς καρκίνους και την ψυχική υγεία στο Γαλλικό Ινστιτούτο Λάρισας. [ertnews.gr. https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/movember-imerida-gia-toys-andrikoys-karkinoy-s-kai-tin-psychiki-ygeia-sto-galliko-institoyto-larisas/](https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/movember-imerida-gia-toys-andrikoys-karkinoy-s-kai-tin-psychiki-ygeia-sto-galliko-institoyto-larisas/).

Θεοχαρούλη, Κ. (2021, March 18). Το Δ.Σ. Νεολαίας του Δήμου δίνει φωνή στους έγκλειστους των φυλακών της Λάρισας. [ertnews.gr. https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/to-d-s-neolaias-toy-dimoy-dinei-foni-stoys-egkleistoys-ton-fylakon-tis-larisas/](https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/to-d-s-neolaias-toy-dimoy-dinei-foni-stoys-egkleistoys-ton-fylakon-tis-larisas/).

Παπαδοπούλου, Γ. (2023). Οι νέοι ως ενεργοί Ευρωπαίοι πολίτες μέσα από τις δράσεις κινητοποίησης της ελληνικής Τοπικής Αυτοδιοίκησης με τη χρηματοδοτική υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Οι περιπτώσεις των Δήμων Κορδελιού-Ευόσμου και Λαρισαίων. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Παρατηρητής της Θράκης. (2006). Θετική η θεσμοθέτηση Τοπικών Συμβουλίων Νέων. Παρατηρητής της Θράκης. <https://www.paratiritis-news.gr/news/thetiki-i-thesmothetisi-topikon-symvoulion-neon/>.

Σαλτού, Ε. (2024, July 9). Σάρκα και οστά παίρνουν τα Δημοτικά Συμβούλια Νέων. ΤΟ ΒΗΜΑ. <https://www.tovima.gr/2024/07/09/society/sarka-kai-osta-pairnoun-ta-%E2%88%86i%C2%B5otika-sy%C2%B5voulia-neon/>.

Τοπαλίδης Τρ. Γεώργιος. (2012). Συμμετοχή των Νέων στα Τοπικά Συμβούλια Νέων και στην Αυτοδιοίκηση. Μεταπτυχιακή εργασία. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. (2024, April 8). Στρατηγική Συνεργασία του Υπουργείου Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας με το Εθνικό Συμβούλιο Νεολαίας για την Ενεργό Συμμετοχή των Νέων. Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας. <https://minsdfa.gov.gr/stratigiki-synergasia-tou-ypourgeiou-koinonikis-synochis-kai-oikogeneias-me-to-ethniko-symvoul-io-neolaias-gia-tin-energo-symmetochi-ton-neon/>.